

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN KÜLTÜREL BOYUTU: TÜRKÇE KALIP SÖZLERİN FARSLARA ÖĞRETİMİ

Öğr. Gör. Emrah BOYLU*
Okt. Umut BAŞAR**

ÖZ: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi literatürüne bakıldığında, Türkçenin sözcük varlığı içerisinde önemli bir yere sahip olan kalıp sözlerin öğretimine yeterince değinilmediği dikkati çekmektedir. Ancak kalıp sözler kullanıldıkları toplumun dil ve kültür yapısını yansıttığı için yabancı dil öğretiminde hem hedef kitle hem de dil öğrenenler açısından son derece önemlidir. Bu önem, yabancı dil öğretiminde iletişimsel yaklaşımların yaygınlaşmasıyla birlikte daha da belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu bilgiler ışığında bu çalışmada, Türkçe ile Farsça arasındaki sık kullanılan ve eşdeğer olan 232 adet kalıp söz tespit edilmiş ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Farslara bu sözlerin öğretiminde (farkındalık kazandırılmasında), Türk ve Fars kültürünün müşterek unsurlarından nasıl yararlanılacağı açıklanmıştır. Bunlara ek olarak, yine Türkçede olup fakat Farsçada karşılığı olmayan ancak Türkçede sık olarak kullanılan toplam 45 adet kalıp söz tespit edilerek özelden Farslara Türkçe öğretiminde, genelde ise yabancılarla Türkçe kalıp sözlerin öğretimi sürecinde dikkat edilmesi gereken temel hususların neler olduğu açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Farslara Türkçe Öğretimi, Kalıp Söz Öğretimi, Kültür.

The Cultural Dimension of Teaching Turkish as a Foreign Language: Teaching Turkish Fixed Expressions to Persian Speakers

ABSTRACT: When we consider the literature of teaching Turkish as a foreign language, it is noticed that teaching phrasal ex-

* Aydın Üni. Eğitim Fak. Türkçe Öğretmenliği Böl. emrahboyulu@aydin.edu.tr

** Yunus Emre Enst. Gönderim Tarihi: 05.07.2017 Kabul Tarihi: 05.03.2018

pressions featuring a crucial role in Turkish lexicology are not adequately touched on. However, since phrasal expressions reflect the cultural and linguistic aspects of a society, they are intensely prominent for both the target group and the teachers in language teaching. After communicative approaches became more widespread, this prominence emerged more significantly. In the light of these information, 232 phrasal expressions which are commonly used in Turkish and Persian in a similar manner were determined and also it was explained how to benefit from common elements of Turkish and Persian cultures while teaching these expressions to and raising awareness of Persians who learn Turkish as a foreign language. In addition, 45 phrasal expressions used in Turkish but not used in Persian were determined and the basic points which should be paid attention while teaching Turkish to Persians particularly and teaching Turkish phrasal expressions to foreigners generally were explained.

Keywords: Teaching Turkish to Persians, Teaching Phrasal Expressions, Culture

Giriş

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Ayrıca 1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan Ankara TÖMER ile birlikte yabancılara Türkçe öğretimi kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Günümüzde ise çeşitli üniversiteler bünyesinde kurulan toplam 85 Türkçe Öğretim Merkezinin bulunması (Boylu-Başar, 2016: 312), Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından ne derece yaygınlaştığını gözler önüne sermektedir. Buna paralel olarak, Türkçenin yabancı dil olarak yurt dışında öğretildiği merkezleri bünyesinde barındıran Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğretim faaliyetleri de düşünüldüğünde, son yıllarda Türk dilinin hem yurt içinde hem de yurt dışında ciddi sayıda birey tarafından öğrenildiği göze çarpmaktadır.

Yukarıdaki gelişmeler ışığında bu alanda yapılan akademik çalışmalar, bilimsel etkinlikler ile öğretim materyalleri çeşitlenmekte ve gelişmektedir. Bu çerçevede yapılan akademik ve bilimsel çalışmaların derlenmesi üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Demircan, 1975; Erdem, 2009; Göçer- Moğol; 2011; Göçer, Tabak - Coşgun, 2012; Kariman, Dağtaş, Çapoğlu-Ateşal; 2013; Göçer, Çaylı-Çavuş; 2016). Bu araştırmalar incelendiğinde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan çalışmalarda, 1973 yılından 2016 yılına kadarki sürede ciddi bir artış olduğu dikkat çekmektedir. Bu gelişmeler her ne kadar sevindirici olsa da bu alanda karşılaşılan sorunların tamamına çözüm getirildiğini ileri sürmek mümkün değildir.

Karşılaşılan sorunlardan biri de yabancılara Türkçe “kalıp sözlerin öğretimi”dir.

Kalıp sözler, toplumlara ait geleneksel yapıyı ve o dilin konuşulduğu toplumun sosyal, kültürel, tarihsel varlığının birer yansıması olduğu için dil öğretim sürecinde, kültür aktarımının önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Çünkü Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bir bireyin kalıp sözleri kavrayıp kullanabilmesi, Türkçe ile birlikte Türk kültürünü de öğrendiği anlamına gelmektedir. Fakat kalıp sözlerin işlevleri ve kullanım durumları dikkate alındığında bu sözlerin öğrenimi ve öğretiminin kolay bir süreç olmadığı herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Fakat Farslara Türkçe öğretimi sürecinde kalıp söz öğretimi diğer milletlerden farklı olarak daha kolay olabilmektedir. Bunun en temel sebeplerinden biri Türklerle İranlıların, Türkçe ile Farsçanın tarihî ilişkisidir. Öyleki “Kaşgarlı Mahmud’un 11. yüzyılın son çeyreğinde yazdığı Dîvânu Lugâti’t-Türk adlı eserde yer alan “Tatsız Türk bolmas – Başsız börk bolmas” (Farssız Türk, başsız börk olmaz.) atasözünde Türklerle İranlıların, Türkçe ile Farsçanın tarihî ilişkisinin yanı sıra Türk-İran kültürel ortak yaşamının ne denli girift olduğunun bir kanıtıdır” (Eker, 2008: 156). Bu bağlamda Örs (2006) de, Türkler ve Farslar arasındaki ilişkiyi şöyle açıklar: “Türklerle İranlıların, tarihin çeşitli dönemlerinde ortak bir coğrafyada uzun zaman bir arada yaşadıkları, bu birlikteliğin zaman zaman siyasî çekişmelere ve savaşlara dönüştüğü bilinmektedir. Bu doğrultuda, Türk-İran ilişkilerinin, İslamiyet öncesi ve sonrası dönemlerde, başta siyasî, tarih ve coğrafya olmak üzere din, dil, edebiyat, felsefe, sanat, mimari, bilim tarihi, halkbilim gibi pek çok bilim alanına konu olabilecek şekilde günümüze dek kesintisiz olarak sürdüğü söylenebilir.” Türkler ve İranlılar arasındaki bu ilişkiyi Karağaç (2015) “Çinlilerden sonra en eski komşuluğumuz İranlılarla olmuştur. Sâsânîlerden yirminci yüzyılın ikinci çeyreğine kadar İran’ın dâimâ bir Türk devleti tarafından yönetildiğini ve bugünkü devletin sınırları içinde yaşayan halkın yarısından çoğunun Türk olduğunu düşünürsek, bu ilişkinin sadece çok uzun değil, aynı zamanda çok derin bir ilişki olduğunu anlarız. Hele son bin yılda Türklük dünyasının ortasında kalan İranlılar ve Türkler, bu uzun komşuluk ilişkisi sırasında birbirinden pek çok şey öğrenmişlerdir” sözleriyle ifade etmektedir. Bu bilgiye ek olarak:

Türk kültürüyle Fars kültürünün birbirleriyle olan münasebetinin sonucu olarak da Farsça ile Türkçe arasında ciddi bir ilişki ile birlikte kültür, dil ve bilgi alışverişi ortaya

çıkmıştır. Öyle ki bu ilişki İslamiyet öncesi dönemden günümüze kadar sürmüştür. Bu ilişkinin en etkili olduğu alanlardan biri de dildir. Farsça ile Türkçe arasındaki ilişki sadece kelime alışverişi ile sınırlı kalmamış aynı zamanda dillerin söz dizimi bile bu ilişkiden etkilenmiştir. (Boylu, 2014: 19).

Dilberipur (1995) tarafından kaleme alınan “Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü”nde 6000’den fazla kelimenin yer alması, Türkçe ve Farsça arasındaki derin tarihi ilişkiyi işaret etmektedir. Osmanlı Türkçesi dönemine doğru gidildikçe ortak kelime sayısının daha da yükseleceği iddia edilebilir. Ayrıca ortak kelime ve söz kadrosunun yalnızca Farsçadan Türkçeye alıntı yoluyla gerçekleşmediği belirtilebilir. Nitekim İranlı sözlük yazarlarından Mo’in (1385: 14) de Türk hanedanların hâkimiyeti sebebiyle çok sayıda Türkçe kelimenin Farsçaya girdiğine işaret etmektedir. Türk-İran ilişkilerinin somut bir yansıması olan ortak dil unsurlarının (ortak atasözü, deyim, kalıp sözler, kelimeler vb.) Farslara Türkçe öğretiminde pek çok yararı beraberinde getirdiğini ileri sürmek mümkündür. Bu ortaklıklardan hareketle Fars soylu bir hedef kitlenin özelliklerine uygun planlanacak bir öğretim sürecinin daha etkili olacağı söylenebilir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Önemi

Her toplumda çeşitli durumlarda söylenmesi âdet olmuş bazı sözler vardır. Örneğin birisi ile selamlaşırken, bir yerden veya birinden ayrılırken, birisine teşekkür ederken, alışveriş yaparken, evlenen, çocuk sahibi olan veya herhangi yeni bir şey alan kişileri tebrik ederken, hastalanan veya başından kötü bir olay geçen birine iyi dilekler aktarılırken, bir kişi hakkında olumlu veya olumsuz düşünceleri dua-beddua şeklinde dile getirirken kalıp sözler kullanılmaktadır. Kalıp sözlerin kullanım alanlarını daha fazla sıralamak mümkündür. Bu sözlerin kullanım alanları ve kullanım bağlamları dikkate alındığında, ister istemez günlük konuşma dilinde sık sık kalıp sözlerden faydalandığımızı söyleyebiliriz.

Kalıp sözler, araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu çerçevede Yılmaz ve Şenden, (2015: 188) son yıllarda önem kazanan kalıp sözlerin, İngilizcedeki “speech act” sözcüğünün karşılığı olarak kullanıldığını belirtirken Ünsal (2013: 1385) da kalıp sözleri “1950’li yıllarda Austin, Grice ve daha sonra Searle gibi dilbilimcilerle başlayan bir dil felsefesi kuramı olan söz edimi (actes de langage) kuramının bir parçası ve insanın dille gerçekleştirdiği

iletişimin en küçük birimleri” olarak tanımlamaktır. Şimşek (2015: 811) de, yine kalıp sözleri “topluma ait geleneksel yapıyı; o dilin konuşulduğu toplumun sosyal, kültürel, duygusal tüm varlığını ortaya koyan kalıp sözler, dilin ayrılmaz bir parçası ve kültür taşıyıcısıdır” olarak açıklamıştır. Wray (2001: 91) kalıp sözleri “zihinsel üretim ve yapıyı temel alan bir başka tanıma göre ise kalıp sözler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeden veya dil bilgisel olarak ayrıştırılmadan olduğu gibi hatırlanarak kullanılan, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşan dizi” (aktaran, Gökdayı, 2008: 91) olarak tanımlamıştır. Bu tanımlardan hareketle kalıp sözler, toplumların dünya görüşlerinin bir yansıması olan kültürel ürünlerdir denilebilir.

Bunlara ek olarak Güzel-Barın (2013: 137-138) da kalıp sözleri “kültür içinde meydana gelerek ontolojik yapıya sahip, gramatikal incelemeye muaf ve dolayısıyla gramatikal yapıdan ayrı olarak öğretilmesi gereken ve bir dili biliyorum demenin sınırı kabul edilebilecek kelime/kelime grupları” olarak tanımlayarak bu ifadelerin özelliklerini aşağıdaki gibi dört maddede sıralamıştır:

- Dilden dile gramer olarak aktarılabilir fakat ontolojik içeriklerini kaybeder.
- Kalıp olarak bir dilden diğerine uyum sağlayabilir. Örneğin Türkçede teşekkür etmek amacıyla alıntı sözcük tercih edilmiştir. Aynı lehçe içinde benzerlik gösterebilirler. Örneğin Türkiye Türkçesindeki “teşekkür ederim” yapısı, Özbek Türkçesinde taşakkür, Türkmen Türkçesinde minnetdârlık/hoşalık olarak ifade edilebilir.
- Dil bilgisel doğruluk sorgulamasından kısmen muafır. “Geçmiş olsun.” ifadesi, buna bir örnektir. İfade, emir kipine örnek olarak gösterildiği takdirde diğer şahıslar içinde çekime girmesi gerekecektir; fakat kalıp ifadelerin çoğunun yapısı buna uygun değildir.
- Çoğu, çekim ekleri haricinde ek aldığı anda yapı değişikliğine uğrar.

“*Kalıp sözler Türk milletinin çağlar boyunca oluşturarak nesilden nesle dil vasıtasıyla aktardığı duygu ve düşünce kültürünün ürünleridir*” (Yılmaz-Şenden, 2014: 54). Kalıp sözlerin bu özelliği dikkate alındığında, yabancı dil öğretiminin aynı zamanda kültür öğretimi olması ve kalıp sözlerin de kültürün bir parçası olması sebebi ile yabancılara Türkçe öğretiminde kalıp sözler, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu çerçevede Kara-Memiş (2015:

1672), kalıp ifadelerin, dilin zenginliğini yansıttığı gibi öğrenen kişiye de dili esnek bir biçimde kullanabilme seçenekleri sunduğunu belirterek kalıp ifadelerin içinde barındırdığı zengin kültürel yapıları Türkçe öğrenenlere kazandırmanın daha az çaba ile daha çok işi başarmak anlamına geleceğini vurgulamıştır. Karababa (2009: 275) ise Türkçede “Afiyet olsun”, “Eline sağlık” gibi yemek ve sofrayla ilgili kalıp sözlerin çok olduğunu vurgulayarak bu gibi sözlerin, anlatım biçimlerinin batı dilleriyle karşılaştırıldığında Türkçede daha sıklıkla kullanıldığını ve bu durumun da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dikkatini çektiğini belirterek, her ne kadar kalıp söz öğretiminin Türkçe öğretiminde bir sorun olarak tanımlanamasa da, öğrencinin ana dilinde bu gibi sözlere karşılık olmaması veya başka biçimde ifade ediliyor olması nedeni ile yabancılara Türkçe öğrenenlerin bu konuya özen göstermesi ve derslerde kalıp sözlere özenle yer verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Yine Ünsal (2013: 1383) da kalıp sözlerin dil öğretiminde kullanımını şu şekilde ifade etmektedir;

Yabancı dil öğretimi kültürel ilişkilerin en önemli öğesidir. Kalıp sözler, dilde iletişim kolaylığı sağlar. Dilin söz varlığını zenginleştirir ve dil kullanıcılarına sözlü ve yazılı iletişimde çok çeşitli anlatım olanaklar sağlar. Bu özelliğinden dolayı yaygındır. Çünkü dilde ‘en az çaba yasası’ ilkesine uyar ve özü gereği, az sözcükle çok şey anlatır. Çabuk algılanır ve akılda kalır. Dil kullanıcıları için oldukça caziptir.

Fakat burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus kalıp sözlerin öğretim sürecidir. Özellikle toplumların dil ve düşünce sistemlerinin birbirlerinden farklı olması ve kalıp sözlerin de doğrudan toplumların düşünce ve inanç sistemlerinden doğması nedeniyle dil öğretiminde kalıp söz öğretimi, kolay bir süreç değildir. Bu sürecin kolay olmamasının nedenlerinden biri de, yabancı dilde kalıp söz kullanımının hedef dili öğrenenler açısından psikolojik bir yönünün bulunmasıdır. Öyle ki Türkçeyi veya herhangi bir dili ana dil olarak konuşanlar her zaman ve her durumda uygun kalıp söz kullanır fakat Türkçeyi veya başka bir dili yabancı dil olarak öğrenenler kullanılan kalıp sözleri her zaman anlamayabilir, anlamadıklarında da dil kaygısı yaşamakla birlikte dili öğrenememe korkusuna kapılabilirler.

Günlük dilde sıkça karşılaşılan bu sözlerin yabancılar tarafından öğrenilmemesi, onların Türkçe ile iletişim kurmaları ve kültüre uygun davranmalarının önünde bir engel oluşturur. Böyle bir engel, söz konusu kalıp sözler ve

benzerlerinin Türkçe öğrenen yabancılar tarafından öğrenilmesi ve bağlama uygun bir biçimde kullanılmasyla aşılabılır. (Gökdayı, 2015: 138).

Yukarıdaki bilgiler ışığında, alan yazın taraması yapıldığında son yıllarda yabancılar Türkçe öğretiminde kalıp söz öğretimi ile ilgili çalışmaların (Yılmaz-Şenden, 2014; Kara-Memiş, 2015; Yılmaz-Şenden, 2015; Şimşek, 2015; Yeşilyurt, 2014) yapılmaya başlandığı görülmektedir. Fakat kalıp sözlerin hem dil öğretiminde kültür aktarım işlevi hem de ortak kültüre sahip olan toplumlarda (Fars-Türk toplumu gibi) dil öğretimini kolaylaştırıcı işlevi göz önünde bulundurulduğunda, yapılan çalışmaların nicel olarak yeterli olduğu söylenemez.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkçe ile Farsça arasındaki sık kullanılan eşdeğer kalıp sözleri tespit ederek Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Farslara kalıp sözlerin öğretiminde (farkındalık kazandırılmasında) ortak kullanımlardan nasıl yararlanılacağını göstermek ve Türkçede olup Farsçada olmayan kalıp sözlerin öğretiminde dikkat edilmesi gereken temel hususların neler olduğunu belirlemektir.

Yukarıdaki amaç doğrultusunda İran’da veya İran dışında herhangi bir yerde Farslara Türkçe öğretilirken kalıp söz öğretiminde harcanan emek ve zamanı en aza indirmek, dil öğretimini daha verimli hale getirmek adına bu tür bir çalışmaya ciddi anlamda ihtiyaç duyulmaktaydı. Çünkü dil öğretimin önemli bir ayağı olan “kalıp sözler” Farslara öğretilirken Farsça bilmeyen bir öğretmen ilgili herhangi bir kalıp sözü anlattıktan sonra öğrenciler “Hocam aynı söz bizde de var” diyerek geri dönüt verebilmektedir. Bu durum da hem zaman hem de harcanan emek açısından ciddi bir kayba neden olabilmektedir. Bu nedenle bu çalışma hem bu durumları ortadan kaldırmak adına hem de Farslara Türkçe öğretiminde daha hızlı ve etkili bir ilerleme kaydetmek adına oldukça önemlidir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları deneyimlerinden doğan anlamların sistematik olarak incelenebilmesinde tercih edilen bir yaklaşımdır (Ekiz, 2003). Bu yönüyle araştırma, ele aldığı konularla ilgili görüşleri, deneyimleri ve algıları bir arada sunmaya gayret eden nitel bir çalışmadır. Bu çerçevede Tablo 1’de verilen Türkçede kullanıp Farsçada eşdeğeri

bulunan 245 adet Türkçe kalıp söz araştırmacıların Tahran Yunus Emre Enstitüsündeki dört yıllık öğretim tecrübesi esnasında derlenmiştir. Derlenen ifadelerin kalıp söz kategorisine girip girmediğini tespit etmek üzere söz konusu ifadelerin Gökdayı (2015) tarafından hazırlanan Türkçede Kalıp Sözler başlıklı eserde yer alıp almadığı kontrol edilmiştir. Adı geçen eserde yer almayan ifadeler çalışmanın kapsamı dışında bırakıldığından dolayısıyla kalıp söz seçiminde belirtilen eserin akademik kaynak olarak esas alındığı söylenebilir. Akabinde Farsça kalıp sözlerin derlendiği bir eser bulunmaya çalışılmışsa da, böyle bir çalışmaya rastlanmadığından Türkçe kalıp sözlerin Farsça eş değerleri araştırmacılar tarafından yazılarak C1 seviyesinde Türkçe bilen ancak ana/birinci dili Farsça olan iki şahsa kontrol ettirilmiştir. Farsçada karşılığı olmadığı düşünülen Türkçe kalıp sözler ise ayrı bir liste olarak hazırlanmış, zikredilen an iki şahsa yeniden kontrol ettirildikten sonra son hâli verilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın amacı çerçevesinde Türkçe ile Farsça arasındaki sık kullanılan eşdeğer kalıp sözler ve Türkçede olup Farsçada olmayan kalıp sözlerin neler olduğu, her iki dilde ortak olan kalıp sözler ile Türkçede olup Farsçada olmayan kalıp sözlerin öğretiminde dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıdaki gibidir:

Tablo.1 Türkçede Sık Kullanılan ve Farsça Eşdeğeri Olan Kalıp Sözler

Türkçe Kalıp Sözler	Farsça Karşılıkları (Muadilleri)
Adı batasıca	گور به گور شده
Aferin	آفرین
Affedersiniz	ببخشید
Afiyet olsun	نوش جان
Ağzından yel alsın	زیبونت رو گاز بگیر
Ağzını hayra aç	نفوس بد نزن
Ağzını hayra aç	زیبانت رو گاز بگیر
Alan razı satan razı	من راضی تو راضی، گور بابای ناراضی
Aleykümselam	علیکم السلام
Allah analı babalı büyütsün	زیر سایه پدر و مادرش بزرگ بشه
Allah aşkına	تو رو خدا
Allah belanı versin	خدا لعنتت کنه
Allah cezanı versin	خدا لعنتت کنه
Allah geçinden versin	دور از چون

Allah hayırlı evlat versin	خدا فرزند صالح بده
Allah kahretsin	لعنتی
Allah kalanlara sabır versin	خدا به بازمانده‌ها صبر بده
Allah kerim	خدا کریمه
Allah korusun	خدا نکنه
Allah mesut etsin	خوشبخت شید
Allah ne muradın varsa versin	هر چی از خدا می‌خوای بهت بده
Allah rahmet eylesin	خدا رحمتش کنه
Allah razı olsun	خدا خیرت بده
Allah şifalar versin	خدا شفای بده
Allah taksiratını affetsin	خدا از سر تقصیراتش بگذره
Allah'a ismarladık	به خدا سپردمت
Âmin	آمین
Aşk olsun	دستت درد نکنه دیگه !!!!
Ayağımıza sağlık	قدم رنجه فرمودید
Ayıptır söylemesi	روم به دیوار
Baş üstüne	چشم
Başarılar dilerim	آرزوی موفقیت می‌کنم
Başınız sağ olsun	خدا بیامرزه
Bayramınız kutlu olsun	عیدتون مبارک
Benden günah gitti	از ما گفتن بود ، حالا دیگه خود دانی
Benden söylemesi	از من گفتن
Bendeniz	اینجانب
Bir ayağı çukurda	یه پاش لب گوره
Bir yastıkta kocayın	به پای هم پیر شید
Bismillah	بسم‌الله
Boş ver	بیخیال
Boyu devrilsin	خبر مرگش
Buyurun	بفرمایید
Canıma değsin	دلخونک شد
Canın sağ olsun	فدای سرت
Cehenneme karar yolun var	برو به جهنم - برو به درک
Çok şükür	خدا رو شکر
Çok yaşa	عافیت باشه (بعد از عطسه)

Defol	گم شو
Dilini eşek arısı soksun	زیونت رو مار بگزه
Dilinin ucuyla	تعارف شاه عبداعظیمی
Doğum günün kutlu olsun	تولدت مبارک
Eksik olmayın	خدا سایه شما رو از سر ما کم نکنه
Elinize sağlık	دست شما درد نکنه
Ellerinden öper	دستت رو می‌پوسه
Ellerinizden öperler	دست‌پوس شما هستن
Emir büyük yerden	دستور از بالا رسیده
Emredersiniz	بله قربان
Estağfurullah	استغفرالله
Eyvallah	توکل به خدا - امید به خدا
Eyvallah	دمت گرم
Geçmiş olsun	خدا بد نده
Görüşmek üzere	به زودی میبینمت
Gözün aydın	چشمت روشن
Gözün çıksın	چشمت دراد
Güle güle	به سلامت
Güle güle giy	انشا الله به شادی بیوشی
Güle güle kullanın	انشا الله به خوشی استفاده کنید
Güle güle oturun	انشا الله به دل خوش بشینید
Günaydın	صبح بحیر
Güzele bakmak sevaptır	به نظر حاله
Hakkını helal et	هر بدی و خوبی از ما دیدی حلالمون کن
Hadi oradan	برو بابا - برو بینیم بابا
Hakkını helal et	هر بدی و خوبی از ما دیدی حلالمون کن
Hamdolsun	الحمد لله
Hangi dağda kurt öldü	آفتاب از کدام طرف در اومده
Haram olsun	حرومت باشه
Hasbelkader	بر حسب اتفاق
Hay ağzını öpeyim	آی گفتیا!!
Hayırdır inşallah	خیره انشا الله !!!
Hayırlı işler	کسب و کارت پر برکت
Hayırlı olsun	پر برکت باشه

Hayret	عجيبه !!!!
Hayret bir şey ya	وااا چه عجيب
Helal olsun	حلالت باشه
Hem suçlu hem güçlü	دو قورت و نيمت هم باقيه ؟ طلبكارم هستی ؟
Her işte bir hayır vardır	هر کاری یه حکمتی توشه
Her neyse	حالا به هر حال - حالا در هر صورت
Hoş bulduk	معادل فارسی ندارد
Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz	خوس اومدين _ صفا آوردین
Hoşça kal	خدا حافظ
İki gözüm önüme aksın	کور شم
İnşallah	انشا الله
İyi akşamlar	شب خوش - عصر بخیر
İyi geceler	شب بخیر
İyi günler	روز خوش - روز بخیر
İyi seneler	سال خوبی داشته باشید
İyi tatiller	تعطیلات خوش بگذره
İyi uykular	خوب بخوابی
İyi yolculuklar	سفر بخیر
İzninizle	با اجازتون
Kaç para?	چند تومنه ؟
Kahretsin / Kahrolsun	لعنتی !
Kapa çeneni	ببند دهننتو _ خفه شو
Kendine dikkat et/ Kendine iyi bak	مواظب خودت باش - مراقب خودت باش
Kes sesini	ببر صداتو
Kesene bereket	خدا بده برکت
Kıskananlar çatlasın	بترکه چشم حسود
Kısmet değilmiş	قسمت نبود
Kime niyet kime kısmet	به نام من ، به کام تو
Kolay gelsin	خسته نباشی
Kulakları çınlasın	یادش بخیر
Kur'an çarpsın	به قرآن مجید قسم -. دست رو قرآن میگذارم
Kusura bakmayın	اشتباهم رو ببخشید - کوتاهی کردم ببخشید
Kutlu olsun	مبارک باشه
Laf aramızda	بین خودمون باشه

Lafı mı olur?	نه بابا این چه حرفیه ؟
Lafı uzatmayalım	حرف رو کشش ندم
Lafını balla kestim	شکر میون کلامت
Lanet olsun	لعنتی !
Lisan-ı münasiple	با زبان خوش
Lütfen	لطفا
Maalesef	متاسفانه
Maazallah	خدای نکرده
Maşallah	ماشاءالله
Mekânı cennet olsun	انشا الله که جاش تو بهشت
Merhaba	سلام
Mutlu yıllar	سال خوشی رو براتون آرزو میکنم
Müsait bir yerde	به جای مناسب
Nazar değmesin	چشم نخوره
Ne oldum delisi	تازه به دوران رسیده
Nur içinde yatsın	قرین رحمت باشه
Oh canıma değsin	اخیش دلم خنک شد
Oh olsun	حقت بود . دام خنک شد
Ölmüşlerin canına değsin	خیر امواتت
Ölülerin ardından kötü söz söylenmez	پشت سر مرده حرف زدن خوبیت نداره
Ölümü gör	مرگ من ، من بمیرم
Özür dilerim	معدرت میخوام
Pardon	ببخشید
Rahatsız ediyorum	مزاحمتون شدم ها
Rahatsız olmayın	خودتون رو اذیت نکنید
Rahmetli	خدا بیا مرز
Rastgele	تصادفی
Rica ederim	خواهش میکنم
Ruhu şad olsun	روحش شاد
Sağ salim gidin	برید به سلامت
Sağ olun	ممنون - متشکر
Sakin ol	آروم باش
Selam söyle	سلام پرسون
Selamünaleyküm	سلام علیکم

Sen giderken ben geliyordum	تو بگي ف من ميگم فرحزاد
Senden iyi olmasın	بهتر از تو نباشه
Sevsinler	قربونم بري ، فدام بشي
Sihhatler olsun	عافيت باشه (بعد از حمام)
Sıkma tatlı canını	اذيت نکن خودتو
Sizden iyi olmasın	به (بهتر) از شما نباشه
Sizlere ömür	عمرش رو داد به شما
Sona kalan dona kalır	نفر اخر همیشه سرش بي كلاه ميمونه
Sözüm meclisten dışarı	بلا نسبت جمع
Sözünü balla kestim	شكر ميون كلامت
Şahtı şahbaz oldu	گل بود به سبزه هم اراسته شد
Şansız bol olsun	موفق باشيد
Şerefenize	به سلامتیتون
Şeytan kulağına kurşun	گوش شیطان کر
Şükürler olsun	شكر خدا
Tabiri caizse	به عبارتی
Tahtaya vuralım	بزنم به تخته
Takdir-i ilahi	خواست خدا بوده
Tam üstüne bastın	دست گذاشتي روش
Tanıştığımıza memnun oldum	از آشناییتون خوشبختم
Tanrı misafiri	مهمون حبيب خداست
Tasası sana mı düştü	فضولیش به تو نیومده
Tebrik ederim	تبریک میکم
Teşekkür ederim	تشكر میکنم
Teşekkürler	متشکرم - ممنونم
Teveccühünüz	لطف دارید
Toprağı bol olsun	خاک اون مرحوم بقای عمر شما باشه
Tövbe tövbe	من غلط بکنم !!!
Tuttuğunuz altın olsun	دست به خاک بزنی طلا بشه
Uğurlar olsun	سفر بی خطر - سفر بخیر
Umurumda değil	برام مهم نیست
Uzun ömürlü olsun	خدا عمر طولانی نصیبش کنه
Uzun sözün kısası	یک کلام ختم کلام
Üç günlük dünya	دو روزه دنیا

Üstü kalsın	بقیش مال خودت - بقیش رو بگذار جیبت
Üzerinize afiyet	دور از چون
Üzgünüm	متاسفم
Vallahi	به خدا
Vay anasını, vay canına	وای ، عجب چیزی
Vay canına	وای عجب چیزی - ایول
Verilmiş sadakanız varmış	خدا بهتون رحم کرده
Ya Allah	یا الله
Ya sabır	خدایا صبر بده
Yallah	هری - برو بیرون
Yarasın	گوشه شہ بچسبه به تنت
Yazıklar olsun	متاسفم برای خودم
Yemin billah	به خدا قسم
Yemin ederim	قسم میخورم
Yeter artık	بسسه دیگه
Yine bekleriz	بازم تشریف بیارید
Yok artık daha neler	نخیر!؟ دیگه چی!؟
Yok devenin nahı	نخیر!؟ دیگه چی!؟
Yolun açık olsun	موفق باشی
Yolunuz açık olsun	موفق باشید
Yürü anca gidersin	هری ، راه باز جاده دراز
Yüzünü bile görmek istemiyorum	حتی ریختن رو نمیخوام ببینم
Yüzünü gören cennetlik	کم پیدایی !!!! - نیستی !!!!
Yüzünü şeytan görsün	چشم دیدنش رو ندارم
Zahmet oldu	زحمتتون شد
Zıkkımın kökü	زهر مار
Ziftin pekini ye	کوفت بخور

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, Farslara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde oldukça rahat kullanılacak toplam 232 kalıp söz tespit edildiği görülmektedir. Tespit edilen kalıp sözlerin her iki dilde de aynı bağlamda kullanılmaları son derece önemlidir. Bu sebeple Fars soylu öğrencilere yukarıda belirtilen kalıp sözlerin öğretimi küçük farklılıklara rağmen oldukça kolaydır. Neredeyse birbirinin tercümesi olan bu kalıp sözlerin öğretimi için öğretmen

tarafından fazladan çaba sarf edilmesine veya bu sözlerin dil seviyelerine göre tasnif edilmesine gerek olmadığı düşünülmektedir. Nitekim kalıp sözün kullanıldığı durumu sezen hedef kitle, Türkçe ibareyi doğrudan ana diline çevirdiğinde bile genellikle ana/birinci dilindeki eşdeğerini kolaylıkla bulabilmektedir.

Yukarıdaki sözlere dikkat edilirse pek çok ifadenin birbirinin tercümesi olduğu dikkati çekecektir. Bu nedenle Farslara Türkçe öğretiminde ilk önce ortak kültürün ürünü olan ortak kelime, deyim, atasözleri ve kalıp sözlerin öğretilmesi- farkındalık oluşturulması- öğretim sürecinin verimini arttıracaktır. Yabancılarla Türkçe öğretimi sürecinde, dil öğretilen hedef kitlenin kültürü ve Türk kültürünün ortak yönlerinin dile yansımaları göz önüne alınarak yapılacak bu tür çalışmalar, Farslara Türkçe öğretiminde temel söz varlığının belirlenmesine de büyük katkı sağlayacaktır.

Farslara Türkçe öğretimde üzerinde önemle durulması gereken hususlardan biri de ilgili öğretmenlerin Farsça bilme durumlarıdır. Özellikle Farsça bilen ve Fars kültürünü yakından tanıyan bir öğretmen (dili sınıfta kullanmamak koşulu ile) diğer öğretmenlere göre Farslara Türkçe öğretimde daha başarılı olabilir. Öyle ki öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde yapacağı dilsel hataları önceden tahmin veya tespit ederek bu hataları en aza indirebilmek için nelerin yapılması gerektiğini planlayabilir. Bu çerçevede Farsçaya hâkim olan bir öğretmen ortak kültürden nasıl yararlanabileceğini de son derece iyi planlar ve dil öğretimini daha etkili bir şekilde gerçekleştirir.

Yukarıdaki bilgilere ek olarak ilgili öğretmenler, ortak kültür ürünü olmayan her iki toplumda da farklı anlamlarda veya bağlamlarda kullanılan kelime, deyim atasözü ve kalıp sözlerin neler olduğunu önceden bilir ve ders sürecinde bu farklılığın dil öğretimini olumsuz etkilememesi için gerekli önlemleri alır. Bu noktadan hareketle, Farslara Türkçe kalıp sözlerin öğretimi sürecinde üzerinde önemle durulması gereken bir diğer husus olan Türkçede bulunup Farsçada eşdeğeri olmayan kalıp sözlerdir. Kuşkusuz hedef kite kendi kültüründe eş değerini bulamadığı bir ifadeyi öğrenmekte güçlük yaşamakta öğrense bile öğrendiği bilgiyi gerekli durumlarda bilgi düzeyinden beceri düzeyine aktarmada güçlük yaşamaktadır. Aşağıdaki tabloda araştırmacıların Tahran Yunus Emre Enstitüsündeki dört yıllık öğretim tecrübesi esnasında öğretim sırasında güçlük yaşadığı daha sonra Farsçada eşdeğerinin olmadığını tespit ettiği belli başlı kalıp sözler sıralanmıştır:

Tablo.2 Türkçede Bulunup Farsçada Eşdeğeri Olmayan Bazı Kalıp Sözcükler

Türkçede Bulunup Farsçada Karşılığı Olmayan Kalıp Sözcükler
Allah kurtarsın
Aşk olsun
Bırak bu ayakları
Daha karpuz kesecektik
Dakka bir gol bir
El öpenlerin çok olsun
Elem tere fiş kem gözlere şiş
Fala inanma falsız kalma
Gitti de geldi
Ham hum şaralop
Havan batsın
Hayatım roman
Hırlı mıdır, hırsız mıdır?
Hocanın dediğini yap yaptığını yapma
İç güveysiden halice
İstemem yan cebime koy
İyi bilirdik
İyi saatte olsunlar
Kırk fırın ekmek yemesi lazım
Kısa günün karı
Köpeği bağlasan durmaz
Lamı cimi yok
Ne zaman ıslatıyoruz?
Nerde bu devlet?
Neyse hali o çıksın falım
Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine
Ölüm hak miras helal
Ölümü öp
Para peşin kırmızı meşin
Parayla değil sırayla
Pışık

Sabah ola hayrola
Sen de gör
Sen de mi brütüs?
Su gibi aziz ol
Su küçüğün söz büyüğün
Su verenlerin çok olsun
Şifayı kapmışsın
Tamamen duygusal
Taş çatlasa
Toprağı bol olsun
Vız gelir tırıs gider
Yağma yok
Yandan çarklı
Yeme de yanımda yat

Tablo 2’ye bakıldığında, Türkçede bulunup Farsçada karşılığı olmayan toplam 45 kalıp söz tespit edilmiştir. Sıralanan kalıp sözlerin Farsçada karşılığının olmaması çeşitli zorluklara neden olmaktadır. Yukarıda sıralanan kalıp sözlerin Türk kültüründe işe koşulduğu durumlarda (Şifayı kapmışsın veya iyi bilirdik vb.) İran kültüründe genellikle herhangi bir ifade kullanılmamaktadır. Dolayısıyla Tablo 2’de verilen kalıp sözlerin neredeyse tamamının yalnızca Türk kültürünün Türkçedeki bir tezahürü olduğu öne sürülebilir. Hedef kitle kalıp sözün kullanıldığı durumu ve bağlamı zihinsel olarak kodlayamadığından bu kalıp sözlerin öğretiminin üzerinde özenle durulması gerekir. Türkçe ve Farsçada aynı durumlarda kullanılan kalıp sözlerin yanı sıra yukarıda listesini verdiğimiz eşdeğeri olmayan kalıp sözler de vardır. Bundan dolayı dil ve kültür arasında köprü görevi gören bu tür kalıp sözlerin öğrenilememesi, iletişimin bozulmasına neden olabileceği gibi dil öğrenim sürecini de olumsuz etkileyecektir.

Örneğin, B2 veya C1 seviyesindeki hedef kitle bile “Kırk fırın ekmek yemesi lazım” kalıp sözünü akıllarına gelen ilk anlam olarak “ekmeğin sayısının fazla olması” şeklinde düşünebilmekte ve bu durum da hedef kitleye saçma gelmektedir. Yine buna ek olarak izlediği Türk dizisinde “daha karpuz kesecektik” kalıp sözünü “Hocam kış mevsiminde Türkiye’de karpuz yetişiyor mu?” diye merak edip soran bireyler olabilmektedir. Bu tür kalıp sözlerin mecaz anlamları, hedef kitle tarafından anlaşılmadığı için bu kalıp sözlerin

algılanması oldukça zor olmaktadır. Bu nedenle Farsçada herhangi bir karşılığı bulunmayan kalıp sözlerin öğretimi iyi bir şekilde planlanmalıdır.

Diğer bir husus ise bazı müşterek kalıp sözler arasındaki yalancı eşleşlerdir. Örneğin, “Mübarek olsun” kalıp sözü, Türkçede genel olarak dini bayram kutlamalarında kullanılmaktadır. Aynı kalıp sözün Farsçada kullanım alanı oldukça geniştir. Ne olduğuna bakılmaksızın yeni alınan herhangi bir eşya için İranlılar “Mübarek olsun” demektedirler. Yapılan olumsuz bir aktarım neticesinde yeni alınan bir ayakkabı için Fars soylu bir bireyden Türkçe “Mübarek olsun” sözünü duymak mümkündür. Bu kapsamda bu tür kalıp sözler öğretilirken anlam farklılığının muhakkak öğretmen tarafından bilinmesi ve öğrencilerin bu konuda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca Farsçada yer alıp Türkçede karşılığı olmayan bazı kalıp sözleri de, İranlı hedef kitle Türkçe yazılı veya sözlü anlatım sırasında kullanabilmektedir. Farsçada herhangi bir yolculuktan dönüşte kullanılan “خير به رسيدنت – residenet be hayr” ve “gelişiniz hayırlı olsun” manasına gelen bir sözü zaman zaman olumsuz aktarım yoluyla Fars soylu hedef kitleden duymak mümkündür. Ayrıca İran’da alışveriş esnasında fiyat sorarken veya para uzatırken oldukça sık kullanılan “ندار □ قبل – kabel nedared” ve “kabul etmiyoruz” anlamına gelen bu sözün de Fars soylu kitle tarafından Türkçe anlatım sırasında hatalı bir şekilde “kabülü yoktur” şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Türkçede “Afiyet Olsun” kalıbı Farsçada, bir kişinin hapsirmesinden veya duş aldıktan sonra söylenen bir ifadedir. Bu nedenle bu kalıbı Fars öğrenciler sürekli yanlış kullanmaktadırlar. Oysaki bu kalıp söz A1 kurunun ilk haftasında öğretilmektedir. Bu nedenle yukarıda değinildiği gibi Farslara Türkçe öğretenlerin muhakkak bu tür kullanımlardan haberdar olmaları ve öğretim planlamalarını bu hususları dikkate alarak yapmaları gerekmektedir. Buna benzer olumsuz aktarımların önüne geçmek adına kalıp sözlerin Türkçedeki kullanım alanları öğretmen tarafından dikkatlice hedef kitleye sezdirilmelidir.

Yukarıdaki bilgilere ek olarak kuşkusuz daha kapsamlı bir çalışmayla Tablo’2 verilen 45 adet kalıp sözün sayısını daha da arttırmak mümkündür. Türkçe kalıp sözlerin derlendiği çalışmalara bakılarak söz konusu çalışmalardaki her bir kalıp sözün Farsça karşılığını bulmaya çalışarak bu tarz bir çalışma yapmak mümkündür. Hatta Farsçada eş değeri olmayan kalıp sözler önce dil seviyelerine göre tasnif edilip ardından bunların öğretimine ilişkin etkinlikler hazırlanabilir. Bu türden bir uğraş ilk etapta değer kalıp sözlerin tespiti ve öğretim sürecinde hedef kitlenin motivasyonunu arttırmak ve hedef dile karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlayabilmek adına öğrencilerde farkındalık yaratmak

üzere işe koşulması adı hazırlanan bu çalışmanın kapsamı dışında kalmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Türkçe kalıp sözler birtakım yapısal ve anlamsal özelliklerinden dolayı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler tarafından kolay öğrenilememektedir. Eğer Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin kültürü ile Türk kültürü arasında herhangi bir müştereklik yok ise kalıp söz öğretimi zorlaşmakta, var ise kolaylaşmaktadır. Bu çerçevede Boylu (2014: 27) Fars ve Türk kültürü arasındaki müşterekliğin Farslara Türkçe öğretiminde bilinmesi ve kullanılmasının önemini şöyle açıklamıştır: “Farslara Türkçe öğretiminde temel olarak ortak kültürden yararlanmak dil öğretimini daha başarılı kılacaktır. Öğrencilere iki kültür ve dil arasındaki ortaklığın hissettirilmesi ve bu ortaklığın somut göstergesi olan kelime, deyim ve atasözlerinin Türkçe öğretiminde ön planda tutulması onların motivasyonunu artırmakla birlikte Türkçeye ve Türk kültürüne karşı ön yargıları da en aza indirecektir. Bu bağlamdan hareketle, İran’da Türkçe öğretiminde temel olarak ortak kültür ve bu ortaklığın dildeki yansımaları iyi belirlenmeli ve Türkçe öğretiminde bu ortaklıklardan en iyi şekilde yararlanılmalıdır. Türkçenin diğer dillerle ilişkisi göz önünde bulundurularak yapılacak bu tür ortak kelime, deyim ve atasözlerinin tespiti vb. çalışmalar Türkçenin öğretimini daha başarılı kılacak ve aynı zamanda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel söz varlığının oluşturulmasına önemli katkı sağlayacaktır.” Bu çerçevede, araştırmada Türk ve Fars kültür birlikteliğinin dil düzlemindeki göstergeleri olan eşdeğer kalıp sözler tespit edilerek dil öğretiminde kültür müşterekliğinden nasıl yararlanılabileceğine dair açıklamalar yapılmıştır. Fakat elde edilen sonucun daha iyi anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi için yabancılara Türkçe öğretiminde “temel kelime haznesi” veya “temel söz varlığı” kavramı üzerinde durmak gerekmektedir.

Yabancı dil öğreniminde, amaç dile hâkimiyetin artırılması için üzerinde dikkatle durulan ve temel söz varlığının önemli bir ayağını oluşturan kalıp sözlerin hedef kitle özelliklerine göre tespiti ve öğretimi dil öğretimini doğrudan olumlu yönde etkileyecektir. Bu çalışmada, Farslara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere tespit edilen 232 adet eşdeğer ve 45 adet Farsçada karşılığı bulunmayan kalıp söz “Farslara Türkçe Öğretimi” için oluşturulacak temel söz varlığına, Farslara Türkçe öğretecek olan öğretmenlere ve ayrıca Farslar için hazırlanacak ders kitaplarına ve diğer materyallere doğrudan katkı sağlayacaktır.

Bu çerçevede özelde Farslara, genelde ise yabancılara Türkçe kalıp sözlerin öğretilmesi hususunda yapılabilecekler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Dil öğretiminde ortak kültürden muhakkak yararlanılmalı ve ortak kültürün dilsel ürünleri olan kalıp sözler mutlaka belirlenerek dil öğretim sürecinde kullanılmalıdır.

- Tespit edilen eşdeğer kalıp sözler, kullanım sıklığına ve zorluğuna göre seçilerek her seviyede hedef kitleye öğretilmelidir.

- Tespit edilen ve araç dilde karşılığı olmayan kalıp sözlerin nasıl ve hangi materyaller ile anlatılabileceği önceden planlanmalı ve dersler bu doğrultuda yapılandırılmalıdır.

- Hedef kitlenin hem ana dili hem de öğrendiği yabancı dilde, aynı bağlamda kullanılan kalıp sözler önceden tespit edilmeli ve bu sözlerin öğretimi için fazladan zaman harcanmamalı sadece öğrencilerde farkındalık oluşturulmalıdır. Öyle ki bu ortak sözlerin seslendirilişi ve yazılışı farklı olacağı için öğrenciler bunları yeni bir şeymiş gibi algılayabilirler. Bağlamdan hareketle kullanımların sezdirilmesi yerinde olacaktır.

- Kalıp sözler kesinlikle bağlamları ile birlikte öğretilmelidir. Bu nedenle öğretilecek kalıp sözleri içeren metinlerin veya diğer materyallerin iyi seçilmiş olması gerekmektedir.

- Kalıp söz öğretiminde, öğrencilerin dil seviyeleri göz ardı edilmemeli ve öğretilecek kalıp sözler öğrencinin dil düzeyine uygun olmalıdır.

- Sınıf içerisinde sözlü anlatım veya metinler aracılığı ile öğretilmesi mümkün olmayan kalıp sözler, sözün geçtiği kısa filmler veya videolar aracılığı ile öğretilbilir.

- Hedef kitleye kalıp sözlerin etkili bir iletişim kurmada önemli olduğu sezdirilmeli ve anlatım sırasında gerekli durumlarda kalıp söz kullanımı teşvik edilmelidir.

- Araç dilde karşılığı bulunmayan kalıp sözler için açıklamalı ders notları ve özel çalışma kâğıtları hazırlanabilir.

- Türkçe öğretim setlerinde aşamalı bir şekilde kalıp söz öğretimine yer verilmeli bu konu sadece öğretmenin sorumluluğuna bırakılmamalıdır.

• Kalıp sözlerin bağlam içerisinde kullanıma iyi örnek oluşturacak film veya dizi sahneleri tedarik edilerek video arşivi oluşturulabilir veya imkânlar ölçüsünde bu amaca yönelik kısa filmler çekilebilir.

• Hedef kitle tarafından işlevi dışında veya hatalı olarak kullanılan kalıp sözler anında düzeltilmeli ve doğru kullanım örneklenmelidir.

KAYNAKÇA

- BOYLU, Emrah (2014), “Dil-Kültür İlişkisi ve İran’da Türkçe Öğretime Etkisi”. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(4), 19-28.
- DEMİRCAN, Ömer (1975), “Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Bir Kaynakça Denemesi”. *Dil ve Edebiyat Dergisi (Dil Öğretimi Özel Sayısı)*, 31 (285), 242-266.
- DİLBERİPUR, Asgar (1995), *Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü*, Ankara.
- EKER, Süer (2008), “Divanü Lügâti’t-Türk’te “İranlı” Kavramı”, *Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Bilgi Şöleni Bildirileri* 28-30 Mayıs 2008.
- EKİZ, Durmuş (2003), *Eğitim Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Anı Yayıncılık*, Ankara.
- ERDEM, İlhan (2009), “Yabancılar Türkçe Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi”, *Turkish Studies*, 4 (3), 888-938.
- GÖÇER, Ali vd. (2016), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimiyle İlgili Kaynakça Denemelerine Kesitsel Bir Katkı: 2013-2015 Yılları.” *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1(1).19-85.
- GÖÇER, Ali - MOĞOL, Selçuk (2011), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış”. *Turkish Studies*, 6 (3), 797-810.
- GÖKDAYI, Hürriyet (2008), “Türkçede Kalıp Sözler”, *BİLİG Türk Dün-yası Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 44, 89-110.
- _____ (2015). *Türkçede Kalıp Sözler* (2. Baskı), Kriter Yay., İstanbul.
- GÜZEL, Abdurrahman - BARIN Erol (2013), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, Akçağ Yay., Ankara.
- KAHRİMAN, Ramazan vd. (2013), “Yabancılar Türkçe Öğretimi Kaynakçası.” *Türük Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 80-132.

- KARA, Mehmet - MEMİŞ, Raşit Muhammet (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Kalıp İfadeleri Kullanmadaki Yeterlilik Düzeyleri”, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, s.1670-1681.
- KARAAĞAÇ, Günay (2015), *Türkçenin Alıntılar Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara.
- KARABABA CANDAS, Z. Canan (2009), "Teaching Turkish as a Foreign Language and Problems Encountered." *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences* 42.(2), 265-277.
- KERİMOĞLU, Caner (2016), *Dilbilgisi Yazımı ve Öğretimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- MO'İN, Mohammad (1375), *Ferheng-i Farsi*, Entesarat-ı Honerruz, Tahran.
- ÖRS, Derya (2006), “Türkoloji Araştırmalarında Fars Dilinin Yeri”, *Doğu Edebiyatı Dergisi*, S.21, Bahar.
- ŞİMŞEK, Didem Nil (2014), “Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlişkisel Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi”, *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, s.809-827.
- ÜNSAL, Gülhanım (2013), “Dil Öğretiminde Kalıp Sözler ve Çevirisi”, *Turkish Studies*, 8/8 s.1383-1394.
- WRAY, Alison (2001), *Formulaic Language and the Lexicon*, Cambridge University Press, Cambridge.
- YEŞİLYURT, Şeyda (2014), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Reklam Filmlerindeki Kalıp Sözlerden Yararlanma”, *Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu: Teknoloji Tabanlı Öğretim Bildiri Özetleri (22-23 Aralık 2014, Yunus Emre Enstitüsü-Türk Dil Kurumu)*, s. 37.
- YILMAZ, Fatih - ŞENDEN Yasemin (2014), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinliklerle Öğretimi”, *Asya Öğretim Dergisi*, 2 (1), 53-63.
- YILMAZ, Fatih - ŞENDEN, Yasemin (2015), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kalıp Sözler: “Babam ve Oğlum” Film Örneği”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, S.32, s.187-202.
- ZOMORRODİ, Homeyra (1393), *Tarih-i Tahlil-i Zaban-ı Farsi* (2. Baskı), Entesarat-ı Daneşgah-ı Tahran, Tahran.